



УКРАЇНСЬКА МОВА

програма для вступників до Самбірського медичного коледжу
на основі базової загальної середньої освіти (9 кл.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний іспит з української мови (диктант) вимагає знань навчального матеріалу з фонетики і графіки, орфографії і морфології, синтаксису і пунктуації.

Норми оцінювання роботи (диктант) ґрунтується на „Критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів 5-9 класів з української мови”.

На письмовому іспиті з української мови вступники повинні виявити такі вміння та навички:

- розпізнавати різні за характером звуки і позначення їх на письмі;
- правильно писати, користуючись правописними нормами, орфограми;
- вміти вживати розділові знаки, опираючись на вивчені пунктуаційні правила.

Програма з української мови для вступників до Самбірського медичного коледжу укладена на основі чинної програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Українська мова 5-9 класи - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 (зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 №804.

ОБСЯГ ВИМОГ

Вступ.

Значення мови в житті людини й суспільства. Українська мова — державна мова України. Літературна норма української мови. Мова — найважливіший засіб спілкування, пізнання та впливу. Розвиток української мови.

Текст. Речення. Слово. Усні й письмові висловлення, текст. Зміст, заголовок тексту. План тексту. Поділ зв'язного висловлення (тексту) на речення. Інтонація речень, різних за метою висловлення. Розділові знаки в кінці речення. Слово як компонент речення. Лексичне значення слова. Слово як частина мови. Добір слів для доповнення речення. Складання речень певного змісту.

Лексикологія.

Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Використання багатозначних слів у прямому й переносному значеннях. Лексична помилка та умовне позначення її. Тлумачний словник.

Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми. Пароніми. Ознайомлення зі словниками антонімів, синонімів, омонімів, паронімів.

Будова слова. Орфографія.

Основа слова (корінь, суфікс, префікс) і закінчення — значущі частини слова. Спільнокореневі слова й форми слова. Незмінні й змінні слова. Правопис значущих частин слова (повторення). Написання префіксів *пре-, при-, прі-*.

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія.

Звуки мови й звуки мовлення. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді й м'які, дзвінки й глухі; вимова звуків, що позначаються літерами *г і г.*

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт (абетка, азбука). Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *я, ю, є, ї* та *щ*.

Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів. Орфоепічна помилка.

Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Позначення на письмі ненаголошених голосних [e], [и] та [o] перед складом з наголошеним [y] в коренях слів.

Орфографічний словник. Орфограма. Орфографічна помилка, її умовне позначення.

Вимова приголосних звуків. Уподібнення приголосних звуків. Вимова і правопис префіксів *роз-, без-*. Спрощення в групах приголосних.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.

Чергування [o] – [a], [e] – [і], [e] – [и]; [o], [e] з [і]; [и] – [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів; [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з'], [ц'], [с'].

Основні випадки чергування у – в, і – й, з – із – зі (правила милозвучності).

Вимова і правопис префіксів *з-* (зі-, с-), *роз* (розі-).

Позначення м'якості приголосних на письмі буквами **ь, і, є, ю, я**.

Основні правила переносу.

Правила вживання знака м'якшення.

Правила вживання апострофа.

Відомості із синтаксису й пунктуації.

Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні.

Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом.

Види речень за метою висловлення; за емоційним забарвленням: окличні й неокличні. Пунктуаційна помилка та її умовне позначення.

Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина.

Речення з однорідними членами (без сполучників і зі сполучниками **а, але, і**). Кома між однорідними членами. Узагальнювальне слово в реченні з однорідними членами. Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Звертання. Непоширені й поширені звертання. Розділові знаки при звертанні. Ознайомлення з найбільш уживаними вставними словами та сполученнями слів. Виділення вставних слів на письмі комами.

Складні речення з безсполучниковим і сполучниковим зв'язком.

Кома між частинами складного речення, з'єднаними безсполучниковим і сполучниковим зв'язком.

Пряма мова. Діалог. Розділові знаки в реченнях із прямою мовою. Тире при діалозі.

Лексикологія.

Групи слів за походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. Тлумачний словник української мови. Словник іншомовних слів. Лексична помилка (тавтологія, калькування, вживання слів у невласливих значеннях тощо) та умовне позначення її. Написання слів, що увійшли в українську мову з інших мов (слова іншомовного походження): букви **и, і**; правопис знака м'якшення й апострофа; подвоєння букв у загальних і власних назвах іншомовного походження.

Активна й пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми.

Групи слів за вживанням: загальноживані й стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова й терміни, просторічні слова. Пароніми.

Фразеологія.

Фразеологізми. Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів. Фразеологізми в ролі членів речення. Ознайомлення із фразеологічним словником.

Словотвір. Орфографія.

Змінювання і творення слів. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (відкидання від твірного слова префіксів, суфіксів і закінчення), складання основ (або слів), абрєвіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу.

Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова.

Зміни приголосних при творенні слів: іменників із суфіксом *-ин(а)* від прикметників на *-ський, -цький*; буквосполученням *-чн- (-ин-)*. Зміни приголосних при творенні відносних прикметників із суфіксами *-ськ-, -цьк-, -зьк-* та іменників із суфіксами *-ств(о), -зств(о), -цств(о)*. Складні слова. Сполучні *о, е* в складних словах. Творення складноскорочених слів. Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з *пів-*; правопис складноскорочених слів.

Морфологія. Орфографія. Загальна характеристика частин мови. Граматична помилка, умовне позначення її.

Іменник.

Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні.

Велика буква та лапки у власних назвах

Збірні іменники.

Рід іменників. Іменники спільного роду.

Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини.

Відмінки іменників. Кличний відмінок. Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни й групи.

Відмінювання іменників I відміни.

Відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви *-а (-я), -у (-ю)* в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни.

Відмінювання іменників III – IV відмін. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у кличному відмінку. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові,

Не з іменниками.

Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн(я), -ення(я), -н(я), -инн(я), -ив(о), -ев(о)*.

Правопис складних іменників.

Прикметник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу.

Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх.

Відмінювання прикметників.

Прикметники твердої й м'якої груп.

Перехід прикметників в іменники.

Творення прикметників. Написання прикметників із суфіксами: *-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-*.

Букви *е, о, и* в прикметникових суфіксах *-ев-(-єв-), -ов-(-йов-, -ьов-), -ин-, -ін-, -ичн-*

Написання *не* з прикметниками.

Написання *-н-* і *-нн-* у прикметниках.

Написання складних прикметників разом і через дефіс.

Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові.

Числівники прості, складні й складені.

Відмінювання числівників.

Буква **ь** на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Роздільне написання складених числівників.

Написання разом порядкових числівників з *-тисячний*. Узгодження числівників з іменниками.

Правильне вживання числівників на позначення дат і часу.

Займенник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені.

Відмінювання займенників усіх розрядів.

Приставний **ну** формах особових і вказівних займенників.

Написання разом і через дефіс неозначених займенників.

Правопис заперечних займенників.

Написання займенників із прийменниками окремо.

Морфологія. Орфографія.

Дієслово: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Форми дієслова: неозначена форма, особові форми, дієприкметник, дієприслівник, безособові форми на **-но, -то**.

Неозначена форма (інфінітив) та особові форми. Доконаний і недоконаний види дієслова. Часи дієслів. Теперішній час. Минулий час. Зміна дієслів у минулому часі. Майбутній час. Дієслова I і II дієвідмін. Букви **е, ив** особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін.

Дієвідмінювання дієслів теперішнього й майбутнього часу.

Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Творення дієслів умовного й наказового способів. Знак м'якшення у дієсловах наказового способу.

Безособові дієслова.

Способи творення дієслів. **Не** з дієсловами). Правопис **-ться, -шся** в дієсловах.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки в реченнях з дієприкметниковими зворотами.

Активні й пасивні дієприкметники. Творення й відмінювання активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Правопис відмінкових закінчень дієприкметників.

Обмеженість уживання форм активних дієприкметників теперішнього часу в сучасній українській мові, способи їх заміни.

Безособові дієслівні форми на **-но, -то**.

Правопис суфіксів дієприкметників.

-Н-удієприкметниках та **-нн-**у прикметниках дієприкметникового походження.

Не з дієприкметниками.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Вид і час дієприслівників. Дієприслівники недоконаного й доконаного виду, творення їх.

Не з дієприслівниками.

Прислівник: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Розряди прислівників.

Ступені порівняння прислівників.

Творення й правопис прислівників. Букви **-н-та -нн-** у прислівниках.

Не і ні з прислівниками.

И та **і** в кінці прислівників.

Правопис прислівників на **-о, -е**, утворених від прикметників і дієприкметників.

Написання прислівників окремо, разом, через дефіс.

Написання прислівникових словосполучень типу: *раз у раз, з дня на день*.

Прийменник як службова частина мови. Прийменник як засіб зв'язку слів у словосполученні й реченні.

Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Види прийменників за будовою.

Непохідні й похідні прийменники.

Написання похідних прийменників разом, окремо та через дефіс.

Синонімічні й антонімічні прийменники.

Прийменниково-іменникові конструкції в ролі членів речення.

Сполучник як службова частина мови.

Види сполучників за будовою, походженням. Використання сполучників у простому і складному реченнях: сполучники сурядності й підрядності.

Написання сполучників разом та окремо. Розрізнення сполучників й однозвучних слів.

Синонімічні й антонімічні сполучники.

Частка як службова частина мови.

Частки формотворчі та словотворчі. Частки, що надають слову або реченню додаткових відтінків.

Правопис часток **не і ніз** різними частинами мови.

Написання часток **-бо, -но, -то, -от, -таки**.

Вигук як особлива частина мови.

Групи вигуків за значенням. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.

Синтаксис. Пунктуація. Словосполучення й речення.

Словосполучення. Будова й види словосполучень за способами вираження головного слова.

Речення. Речення прості й складні, двоскладні й односкладні.

Грамматична помилка та її умовне позначення.

Просте речення.

Двоскладне речення.

Головні й другорядні члени речення.

Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Простий і складений присудок (іменний і дієслівний). Способи вираження присудка. Тире між підметом і присудком.

Узгодження головних членів речення.

Речення поширені й непоширені. Порядок слів у реченні. Логічний наголос.

Означення, додаток й обставини як другорядні члени речення.

Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Види обставин (за значенням), способи вираження їх.

Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами.

Односкладне речення.

Односкладні прості речення з головним членом у **формі присудка** (означено-особові, узагальнено-особові, неозначено-особові, безособові) і **підмета** (називні). Односкладне речення як частина складного речення.

Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях.

Просте ускладнене речення.

Речення з однорідними членами.

Однорідні члени речення (зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком). Поширені й непоширені однорідні члени речення. Сміслові відношення між однорідними членами речення (єднальні, протиставні, розділові). Кома між однорідними членами речення.

Речення з кількома рядами однорідних членів. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями).

Звертання непоширені й поширені. Риторичне звертання. Вставні слова (словосполучення, речення). Групи вставних слів і словосполучень за значенням. Розділові знаки при звертанні і вставних словах.

Речення з відокремленими членами.

Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (також уточнювальні).

Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Синтаксис. Пунктуація.

Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог. Розділові знаки при прямій мові й діалозі.

Складне речення, його ознаки.

Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком.

Складносурядне речення, його будова й засоби зв'язку між його частинами. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому. Підрядні сполучники й сполучні слова у складнопідрядних реченнях. Основні види складнопідрядних речень: з означальними, з'ясувальними, обставинними підрядними частинами (способу дії й ступеня, порівняння, місця, часу, причини, наслідку, мети, умови, допусту). Розділові знаки між частинами складнопідрядного речення. Складнопідрядне речення з кількома підрядними частинами. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.

Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення. Розділові знаки в безсполучникових реченнях.

Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Розділові знаки у складному реченні з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності.

Текст, його основні ознаки. Будова тексту. Мікротема й абзац. Ключові слова в тексті й абзаці. Види й засоби міжфразового зв'язку.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова. Підручник для 5 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Педагогічна преса, 2005.
2. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова. Підручник для 5 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Грамота, 2005.
3. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова. Підручник для 6 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Педагогічна преса, 2006.
4. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова. Підручник для 6 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Грамота, 2006.
5. Бондаренко Н.В., Ярмолюк А.В. Українська мова. Підручник для 6 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Освіта, 2006.
6. Передрій Г.Р., Скуратівський Л.В., Шелехова Г.Т., Остаф Я.І. Рідна мова. Підручник для 6 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Освіта, 2003.
7. Ющук І.П. Рідна мова. Підручник для 7 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Арт-Освіта, 2004.
8. Ющук І.П. Рідна мова. Підручник для 8 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Арт-Освіта, 2004.
9. Біляєва О.М., Пентелюк М.І., Симоненкова Л.М., Симоненкова Т.П. Українська мова. Підручник для 8 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: ВД «Афон», 2004.
10. Заболотний В.В., Заболотний О.В. Українська мова. Підручник для 9 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – К.: Генеза, 2017.
11. Глазова О.П. Українська мова. Підручник для 9 кл. загальноосвітніх навч. закладів. – Х.: Ранок, 2017.

**Обговорено та схвалено на засіданні предметної
екзаменаційної комісії з української мови і літератури
на підставі нормативних документів про вступні
випробування.**

Протокол № 1 від 22.02.2018р.